

**جهت تهیه این کتاب می‌توانید با شماره
تلفن‌های ذیل تماس حاصل نمایید.**

۰۲۵-۳۷۷۴۹۲۷۴

۰۹۱۲۶۵۲۵۰۷۰

**همچنین می‌توانید در شبکه‌های
اجتماعی ایتا و تلگرام با شماره فوق
سفارش خود را ثبت فرمایید.**

■ کانال ایتا: nashrehoghoghepoya

■ کانال تلگرام: hoghoghepoyapub

■ کانال پیام رسان بله: pooya_law

■ کانال پیام رسان سروش: pooyalaw

■ فروشگاه اینترنتی: www.hpbook.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دستار دادگاه حقوقی

جلد هفتم

ایرادات موضوع ماده ۸۴
قانون آیین دادرسی مدنی

مسعود امیرمیجانی

(معاون قضائی رئیس کل و سرپرست دادگاه‌های تجدید نظر استان کرمان)

دکتر یوسف یعقوبی محمودآبادی

(رئیس شعبه ۱۵ دادگاه تجدید نظر استان تهران)

مجید عطایی جنتی

(رئیس شعبه دادگاه عمومی حقوقی)

راضیه زارع زردینی

(قاضی دادگستری)

سحر زارع خفری

نشر حقوق پویا

فهرست مطالب

مقدمه ۷

۱. ایرادات موضوع ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی ۷

۱-۱. ایرادی که موجب تغییر در مرجع رسیدگی می شود..... ۷

۱-۱-۱. ایراد عدم صلاحیت ذاتی یا محلی ۱۱

۱-۱-۱-۱. نمونه قرار رد ایراد عدم صلاحیت محلی..... ۲۳

۱-۱-۲. ایراد امر مطروحه ۲۶

۱-۱-۲-۱. طرح دو دعوای یکسان از ناحیه خواهان..... ۳۵

۱-۱-۲-۲. طرح دعوای جزایی و مدنی تصرف عدوانی به صورت همزمان..... ۳۶

۱-۱-۲-۳. نمونه قرار ایراد امر مطروحه..... ۳۸

۱-۱-۳. ایراد رد دادرس ۴۰

۱-۲. ایراداتی که موجب ایجاد مانع موقت در جریان رسیدگی می شود..... ۴۳

۱-۲-۱. ایراد عدم اهلیت خواهان ۴۳

۱-۲-۱-۱. اهلیت در دعوای مالی و غیر مالی..... ۴۴

۱-۲-۱-۲. محجوریت خواهان قبل از تقدیم دادخواست..... ۴۷

۱-۲-۱-۳. لزوم یا عدم لزوم حکم حجر در بند ۳ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی

مدنی..... ۴۸

۱-۲-۱-۴. دعوای صدور حکم رشد از ناحیه غیر رشید..... ۵۰

۱-۲-۱-۵. اقامه دعوای ولی قهری علیه صغیر..... ۵۲

- ۱-۲-۱-۶. جمع بین بند «د» ماده ۳۳۲ و ماده ۸۹ قانون آیین دادرسی مدنی... ۵۳
- ۱-۲-۱-۷. نمونه قرار عدم اهلیت..... ۵۶
- ۱-۲-۲. ایراد عدم احراز سمت ۵۷
- ۱-۲-۲-۱. انواع نمایندگی..... ۶۳
- ۱-۲-۲-۲. ایراد به سمت نماینده حقوقی ارگان های دولتی..... ۶۴
- ۱-۲-۲-۳. رشید شدن خواهان در حین رسیدگی..... ۶۷
- ۱-۲-۲-۴. سمت داشتن هیئت امنای مسجد در طرح دعوا..... ۶۹
- ۱-۲-۲-۵. عدم احراز سمت مدیر عامل شرکت..... ۷۱
- ۱-۲-۲-۶. نمونه قرار عدم احراز سمت..... ۷۵
- ۱-۳. ایراداتی که موجب ایجاد مانع دائم در جریان رسیدگی می شود.. ۷۶
- ۱-۳-۱. ایراد مشروع نبودن مورد دعوا ۷۶
- ۱-۳-۱-۱. نمونه قرار مشروع نبودن مورد دعوا..... ۷۶
- ۱-۳-۲. ایراد عدم ذی نفعی خواهان ۷۷
- ۱-۳-۲-۱. فرق بین ماده ۲ و بند ۱۰ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی..... ۷۸
- ۱-۳-۲-۱. نمونه قرار عدم ذی نفعی خواهان..... ۸۱
- ۱-۳-۲-۲. قیم بودن خواهان و طرح دعوا به طرفیت محجور..... ۸۳
- ۱-۳-۲-۳. استرداد دعوا از ناحیه احدی از خواهان ها در دعوای تقسیم ترکه ۸۵
- ۱-۳-۲-۴. خسارت به ملک مشاعی..... ۸۷
- ۱-۳-۳. ایراد طرح دعوا خارج از موعد قانونی ۸۹
- ۱-۳-۳-۱. اعتراض به عملیات ثبتی..... ۹۰
- ۱-۳-۳-۲. طرح دعوا علیه ظهر نویس..... ۹۱
- ۱-۳-۳-۳. اعتراض به تصمیم واحد ثبتی در خصوص افراز..... ۹۲
- ۱-۳-۳-۴. دعوای نفی ولد از جانب زوج..... ۹۴
- ۱-۳-۳-۵. دعوای مطالبه خسارت علیه متصدی حمل و نقل..... ۹۶
- ۱-۳-۳-۶. تقدیم دادخواست وخواهی خارج از مهلت قانونی..... ۹۶

- ۱-۳-۳-۷ . نمونه قرار طرح دعوا خارج از مهلت قانونی..... ۹۶
- ۱-۳-۴ . ایراد امر مختومه ۹۷
- ۱-۳-۴-۱ . شرایط تحقق اعتبار امر قضاوت شده..... ۹۸
- ۱-۳-۴-۲ . آراء مشمول اعتبار امر مختومه..... ۱۱۰
- ۱-۳-۴-۳ . دوران امر بین صدور قرار امتناع از رسیدگی یا صدور قرار اعتبار امر مختومه..... ۱۱۸
- ۱-۳-۴-۴ . شامل شدن مدلول حکم بر اعتبار امر مختومه..... ۱۲۰
- ۱-۳-۴-۵ . نمونه قرار های اعتبار امر مختومه..... ۱۲۴
- ۱-۳-۵ . ایراد عدم توجه دعوا به خوانده ۱۳۶
- ۱-۳-۵-۱ . نمونه قرار عدم توجه دعوا به خوانده..... ۱۴۱
- ۱-۳-۶ . دعوا بر فرض ثبوت اثر قانونی نداشته باشد ۱۴۲
- ۱-۳-۶-۱ . نمونه قرار عدم ترتب اثر قانونی بر دعوا..... ۱۵۵
- ۱-۳-۷ . ایرادات عدم جزمیت دعوا ۱۵۶
- ۱-۳-۷-۱ . نمونه قرار عدم جزمیت دعوا..... ۱۵۶

۲. ایراد تامین دعوای واهی ۱۵۷

- ۲-۱ . شرایط تقاضای تامین از طرف خوانده ۱۵۹
- ۲-۲ . موارد منع خوانده از تقاضای تامین دعوای واهی ۱۵۹
- ۲-۳ . قرار قبول تامین دعوای واهی ۱۵۹
- ۲-۴ . نمونه قرار رد تامین دعوای واهی ۱۶۰

۳. ایراد تامین اتباع بیگانه..... ۱۶۱

- ۳-۱ . کشف تابعیت خارجی یا سلب تابعیت ایرانی ۱۶۲
- ۳-۲ . تکلیف دادگاه در رسیدگی به درخواست تامین ۱۶۲

۴. ایراد رد دادرس ۱۶۳

۵. زمان اعلام ایرادات ۱۶۳

۶. نحوه تصمیم‌گیری قاضی در صورت وجود ایرادات ۱۶۵

فهرست منابع ۱۶۸

نمی تواند چنین خواسته ای را از خواننده مطالبه کند و خواننده نیز به این امر ایراد نموده است. لذا دادگاه ضمن قبول ایراد خواننده به استناد ماده ۸۹ ناظر به بند ۸ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی، قرار رد دعوی خواهان را صادر و اعلام می دارد. قرار صادره ظرف ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در محاکم تجدیدنظر می باشد.

۲-۳-۱. ایراد عدم ذی نفعی خواهان

هنگامی که خواهان دادخواستی را تقدیم دادگاه می نماید باید در موضوع دعوی ذی نفع باشد که در ماده ۲ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی، شرط ذی نفعی خواهان مورد نظر مقنن نیز واقع شده است. به عبارت دیگر خواهان ادعای آن را داشته باشد که حق ایشان مورد تضییع و یا مورد انکار واقع شده است و الا اگر خواهان ذی نفع نباشد یعنی در فرض اثبات دعوا، بهره و نفعی مستقیماً نصیب او نگردد و خواننده به این موضوع ایراد نماید یا اینکه خود دادگاه متوجه این موضوع گردد، به استناد ماده ۸۹ ناظر به بند ۱۰ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی قرار رد دعوی را صادر می نماید. منظور از نفع اعم از نفع مادی و یا معنوی است و آن نفع باید مورد حمایت قانون باشد و ایجاد شده باشد و معلق و مشروط نباشد و پس از به وجود آمدن زایل نشده و از بین نرفته باشد یعنی در زمان طرح دعوی باقی باشد و برای شخص خواهان و به طور مستقیم برای او باشد. به چندین مثال به شرح ذیل اشاره می شود:

مثال ۱. خواهان دادخواستی را با عنوان خلع ید مطرح نموده است و طی استعلام دادگاه از اداره ثبت اسناد و املاک مشخص می گردد که خواهان مالک رسمی ملک وفق ماده ۲۲ قانون ثبت اسناد و املاک نمی باشد در چنین صورتی به استناد اینکه خواهان ذی نفع نمی باشد دعوی ایشان را رد می نماید.

مثال ۲. الف دادخواستی را به عنوان مطالبه خسارت بر یک دستگاه خودرو به طرفیت ب مطرح می نماید و در شرح دادخواست بیان می دارد که پسر ایشان مالک خودرو بوده و شخص ب به خودرو خسارت وارد نموده است و مطالبه خسارت را

به مبلغ ۳۰ میلیون تومان خواستار می‌باشد در چنین صورتی قاضی دادگاه باید به این استناد که خواهان ذی نفع نمی‌باشد قرار رد دعوا را صادر نماید چرا که مالک خودرو پسر خواهان می‌باشد و او باید دعوی مطالبه خسارات وارده به خودرواش را مطالبه نماید.

نکته: استثنائاً ممکن است که شخص خواهان هیچ نفع شخصی در طرح دعوا نداشته باشد بلکه او در واقع به نوعی به عنوان نماینده افراد دیگری که در طرح دعوا ذینفع هستند، مبادرت به طرح دعوا نماید، مثل طرح ادعای ورشکستگی تاجر از ناحیه دادستان.

۱-۲-۳. فرق بین ماده ۲ و بند ۱۰ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی

در ماده ۲ قانون آیین دادرسی مدنی مذکور بیان شده است که هیچ دادگاهی نمی‌تواند به دعوا رسیدگی نماید مگر اینکه شخص یا اشخاص ذی نفع یا وکیل یا قام مقام یا نماینده قانونی آنها، رسیدگی به آن دعوا را برابر قانون درخواست نموده باشد و در بند ۱۰ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی ذکر شده نیز آمده است که اگر خواهان در دعوی مطروحه ذی نفع نباشد دادگاه به استناد ماده ۸۹ ناظر به بند ۱۰ ماده ۸۴ همان قانون، قرار رد دعوا را صادر می‌نماید. در چنین صورتی این سوال مطرح می‌شود که، چه فرقی بین ماده ۲ و بند ۱۰ ماده ۸۴ مرقوم بوده و قاضی چه زمانی قرار رد دعوا و چه زمانی قرار عدم استماع دعوا را صادر می‌نماید که در این خصوص به نشست قضایی به شرح ذیل اشاره می‌شود:

قرار دادگاه

در خصوص دعوای آقای به طرفیت آقای به خواسته اعتراض به ثبت پلاک شماره فرعی از اصلی واقع در بخش نظر به اینکه اولین آگهی تقاضای ثبت خوانده در تاریخ منتشر و خواهان دادخواست اعتراض را در تاریخ و خارج از مهلت ۹۰ روز از تاریخ اولین آگهی نوبتی تقدیم نموده و خوانده نیز طی لایحه شماره نسبت به عدم طرح دعوی در مهلت قانونی ایراد نموده است. لذا دادگاه ضمن قبول ایراد خوانده به استناد بند ۱۱ ماده ۸۴ و ماده ۸۹ قانون آیین دادرسی مدنی قرار رد دعوا خواهان را صادر و اعلام می‌داند قرار صادره ظرف ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در محاکم تجدیدنظر می‌باشد.

۴-۳-۱. ایراد امر مختومه

خواهان دادخواستی را با عنوان بطلان معامله به جهت مستحق للغير بودن به طرفیت ب مطرح می‌نماید و دادگاه بعد از ورود به ارکان دعوا حکم بر بی حقی خواهان صادر می‌نماید و حکم صادره نیز قطعی می‌شود. حال اگر خواهان یک سال بعد دادخواستی را با همین عنوان و با همین جهت به طرفیت شخص ب مطرح نماید موضوع مشمول بند ۶ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی می‌شود بدین توضیح که در بند ۶ آمده است دعوای طرح شده سابقاً بین همان اشخاص یا اشخاصی که اصحاب دعوا قائم مقام آنها هستند رسیدگی شده و نسبت به آن حکم قطعی صادر شده است که اگر دعوای مشمول بند فوق الذکر گردد به استناد ماده ۸۹ ناظر به بند ۶ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی می‌بایست قرار رد دعوا صادر شود در مباحث آتی به سوالات و ابهاماتی که در مورد اعتبار امر مختومه مطرح می‌شود اشاره خواهد شد:

۱-۴-۳-۱. شرایط تحقق اعتبار امر قضاوت شده

برای اینکه یک دعوای مشمول اعتبار امر قضاوت شده گردد سه شرط لازم

است:

الف: وحدت اصحاب دعوا:

در خصوص وحدت اصحاب دعوا این سوال مطرح می‌شود آیا نماینده نیز به منزله اصیل است؟ آیا قائم مقام عام (وارث)، خاص (منتقل الیه) به منزله اصیل می‌باشد یا خیر؟ با توجه بند ۶ ماده ۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی می‌توان نتیجه گرفت که قائم مقام عام و خاص و نماینده به منزله اصیل می‌باشد و مدیر تسویه و تاجر نیز همین حکم را خواهند داشت. پس اگر نماینده دادخواستی را با عنوان تائید فسخ به علت خیار غبن مطرح نماید و حکم بی‌حقی نماینده صادر شود و بعد از صدور حکم اصیل همین دادخواست را مطرح نماید موضوع مشمول اعتبار امر مختومه خواهد بود.

ب: وحدت موضوع دو دعوا

موضوع خواسته دعوای قبلی اگر به عنوان مثال تصرف عدوانی نسبت به یک باب مغازه باشد و موضوع دعوای جدید نیز همین عنوان (تصرف عدوانی یک باب مغازه) باشد موضوع دچار اعتبار امر مختومه خواهد بود. لازم به ذکر است که اگر در مثال قبل خواهان دادخواستی را با عنوان تصرف عدوانی نسبت به یک باب مغازه مطرح نماید سپس در دادخواست جدید خود ممانعت از حق نسبت به یک باب مغازه را مطرح نماید موضوع مشمول اعتبار امر مختومه نخواهد بود چرا که در مثال فوق الذکر هر چند وحدت مادی وجود دارد اما وحدت حقوقی وجود ندارد و به عبارت دیگر موضوعی که شامل اعتبار امر مختومه می‌شود می‌بایست هم وحدت مادی و هم وحدت حقوقی وجود داشته باشد. مثال دیگر جهت تبیین وحدت مادی و حقوقی، این است که نسبت به یک باب مغازه خواهان دادخواست خلع ید مطرح نموده و حکم قطعی بر بی‌حقی ایشان صادر شده است مجدداً نسبت به همین یک

باب مغازه دادخواست تخلیه را مطرح می‌نماید که در اینجا وحدت حقوقی وجود ندارد که در این خصوص به نشست قضایی به شرح ذیل اشاره می‌شود:

موضوع: افزایش میزان نفقه با توجه به رشد تورم
پرسش: اگر دادگاه بدوی حضانت فرزند را به زوجه داده باشد و میزان نفقه تعیین شده توسط دادگاه کم باشد یا زن طی دادخواستی از دادگاه تقاضای تعیین نفقه آینده را بنماید و دادگاه نیز مبلغی به طور قطعی تعیین کند و پس از چند سال بخواهد درخواست افزایش آن را نماید تکلیف دادگاه چیست؟^۱

نظر هیئت عالی

در فرض سؤال پس از ثبت دادخواست جدید و جری تشریفات قانونی، دادگاه ضمن صدور دستور تعیین وقت رسیدگی و ابلاغ دادخواست و ضمایم به زوج، آنان را جهت رسیدگی دعوت می‌نماید و با توجه به نفقه تعیین شده قبلی و با در نظر گرفتن تغییر درصد شاخص قیمت‌ها و وضعیت سنی و تحصیلی فرزند و شئون خانوادگی، نسبت به افزایش نفقه حکم خواهد داد. بدیهی است با توجه به استمرار حق نفقه، آراء قبلی از این حیث به عنوان اعتبار امر مختومه تأثیری نداشته و موضوع قابل رسیدگی مجدد خواهد بود. با این ترتیب نظر اکثریت تأیید می‌شود.

نظر اکثریت

درخواست افزایش نفقه طی دادخواست جداگانه تقدیم و پرونده سابق خواسته می‌شود و بر اساس میزان رشد تورم مقدار نفقه جدید تعیین می‌شود و نفقه‌دهنده نیز نمی‌تواند به اعتبار امر مختومه استناد نماید زیرا حکم مربوط به نفقه از جمله احکامی است که به زمان خاص بستگی دارد و تغییر مقتضیات زمان و شرایط دعوا موجب

۱. صورت جلسه نشست قضایی استان چهارمحال بختیاری / شهر شهرکرد، مورخه ۱۳۸۲/۰۳/۰۳.

تجدید دعوا می شود و در مانحن فیه، نرخ رشد تورم با تغییر وضعیت مالی نفقه دهنده در حکم صادره مؤثر است، لذا اعتبار امر مختومه قابل استناد نیست.

نظر اقلیت

دادگاه می تواند با حفظ رأی قبلی، با در نظر گرفتن میزان رشد تورم، مبلغی اضافه کند و هم می تواند مبلغ جدیدی تعیین نماید و به اعتبار امر مختومه، نفقه دهنده نمی تواند استناد کند زیرا با تغییر شرایط تغییر جهت مطرح می شود.

ج: وحدت سبب هر دو دعوا

یکی دیگری از مواردی که لازم است وجود داشته باشد تا موضوع دعوا مشمول اعتبار امر مختومه گردد، این است که سبب دعوی قبل با سبب دعوی جدید یکسان باشد به عنوان مثال خواهان دادخواست تخلیه به علت انتقال مال به غیر مطرح می نماید و در دعوی جدید همین عنوان را با همین جهت مطرح می نماید. اما اگر در دعوی جدید تخلیه به علت تغییر شغل مطرح نماید چون سبب دعوی جدید با سبب دعوی قبلی یکسان نمی باشد در نتیجه موضوع مشمول اعتبار امر مختومه نخواهد بود یا اینکه خواهان بطلان معامله به سبب مستحق للغير بودن مطرح نموده و در دعوی جدید بطلان معامله به علت عدم قصد و رضا را مطرح می نماید که در اینگونه موارد چون سبب دو دعوا یکسان نمی باشد، موضوع مشمول اعتبار امر مختومه نخواهد بود. که در این خصوص به نشست قضایی به شرح ذیل اشاره می شود:

موضوع: اثر صدور حکم قبلی رد یا بطلان دعوی طلاق به لحاظ عسر و حرج در طرح دعوی طلاق خلع
پرسش: اگر زوجه تقاضای طلاق به لحاظ عسر و حرج کند و حکم به بطلان دعوا صادر و قطعی شود، چنانچه مجدداً دادخواست طلاق به نحو خلع را طرح کند آیا دارای اعتبار امر مختومه است؟^۱

۱. صورت جلسه نشست قضایی استان قم، مورخه ۱۳۸۳/۰۳/۳۰.